

Силабус
навчальної дисципліни
**Психолого-педагогічний супровід учасників
інклюзивного освітнього процесу**
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Дошкільна освіта»
Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Галузь знань 01 Освіта
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Ревуцька Олена Володимирівна, к.пед.н., доцент кафедри прикладної психології та логопедії. Самойленко Інна Олександрівна, асистент кафедри прикладної психології та логопедії
Посилання на сайт	-
Контактний тел.	+380 66 253 2854 (Telegram) +380 66 616 3432 (Telegram)
Е-mail викладача:	revutskaya.helena@gmail.com ; inna.sechina93@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок-четвер: 14.00-17.00 (Ревуцька Олена Володимирівна). Середа-п'ятниця 14.00-17.00 (Самойленко Інна Олександрівна).

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність

для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	8	6	76	залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: особи з особливими освітніми потребами (ООП), інклюзивна освіта, індивідуальна програма розвитку (ІПР), міждисциплінарна команда, диференційований підхід, колаборативна робота, адаптація та модифікація .

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічний супровід учасників інклюзивного освітнього процесу» є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення і теоретичних знань про зміст психолого-педагогічного супроводу як комплексної системи заходів з організації інклюзивного процесу та забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти до практичної роботи з усіма учасниками інклюзивного освітнього процесу; формування загальнокультурних та професійних компетенцій, необхідних для ефективної професійної діяльності; здійснення особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки майбутніх фахівців.

Предметом даної дисципліни є дослідження теоретичних та практичних аспектів психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами (ООП), що здобувають освіту в умовах інклюзивного навчання. Курс надає комплексні знання, розуміння концепції інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних стратегій, розвиває професійні навички, сприяє практичному оволодінню основними методами та підходами до психолого-педагогічного супроводу учасників інклюзивного освітнього процесу.

Компетентності та програмні результати навчання:

<p>ЗК-8. Здатність працювати в команді.</p>	<p>РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p>
--	---

<p>ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p>	<p>РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.</p> <p>РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.</p>
<p>ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p>	<p>РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, з'ясувати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей.</p> <p>РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.</p> <p>РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p> <p>РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.</p>
<p>СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту,</p>	<p>РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.</p>

мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з врахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

СК-6. Здатність здійснювати комплексний корекційно-педагогічний,

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до

<p>психологічний та соціальний супровід дітей з інвалідністю в різних типах закладів.</p>	<p>спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.</p> <p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p>
<p>СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.</p>	<p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН12. Аргументувати, планувати та</p>

	<p>надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p>
<p>СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p>	<p>РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.</p> <p>РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.</p> <p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.</p> <p>РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.</p>

	<p>освіти тощо.</p> <p>PH15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.</p>
--	---

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні засади психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами

Тема 1.1. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики

Мета інклюзії в освіті. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, існуючі виклики, визначення поняття «інклюзивна освіта» за матеріалами ЮНЕСКО та «Індексу інклюзії». Переваги інклюзивної освіти для всіх учасників навчально-виховного процесу. Основні бар'єри на шляху до впровадження інклюзивної освіти. Діти з особливими освітніми потребами. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП). Інклюзивна освіта в сучасній українській школі. Інклюзивна освіта під час війни.

Тема 1.2. Інклюзивно-ресурсний центр як експертно-діагностичний центр

Мета, роль і завдання інклюзивно-ресурсних центрів у процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти. Інклюзивно-ресурсний центр: принципи взаємодії дитини, батьків та закладу освіти. Співпраця інклюзивно-ресурсних центрів із закладами освіти. Алгоритм співпраці ІРЦ із закладами освіти. Теоретична модель становлення професійного співтовариства фахівців системи супроводу. Організація і зміст комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей в закладах освіти. Основні фактори побудови моделі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами. Мобільний інклюзивно-ресурсний центр. Зміни й основні тенденції в роботі інклюзивно-ресурсних центрів. Робота з новими висновками ІРЦ.

Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти

Тема 2.1. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти

Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної

освіти. Завдання, склад та функціональні обов'язки фахівців команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Створення міждисциплінарної команди з роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Основні завдання діяльності міждисциплінарної команди психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти. Права, обов'язки і відповідальність членів міждисциплінарної команди психолого-педагогічного супроводу. Принципи та завдання взаємодії членів команди фахівців. Труднощі в організації командного супроводу. Алгоритм взаємодії фахівців. Командний підхід у роботі з особами з ООП: базова команда, шкільна команда, команда підтримки школи. Роль батьків як рівноправних членів у роботі команди супроводу. Організація діяльності координатора з інклюзії в закладі освіти.

Тема 2.2. Педагогічний супровід дітей з ООП в інклюзивному освітньому середовищі

Поняття педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами. Етапи педагогічного супроводу: діагностичний; аналітико-проективний; корекційно-розвивальний; контроль-підсумковий. Діти з особливими освітніми потребами: медична модель, соціальна модель; категорії дітей з ООП; категорії особливих освітніх потреб (труднощів), рівні підтримки в освітньому процесі осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

Адаптація та модифікація інклюзивного освітнього середовища: просторово-предметного, психо-дидактичного та соціального компонентів. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з інтелектуальними освітніми труднощами. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з функціональними зоровими труднощами. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з функціональними слуховими труднощами. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з функціональними руховими труднощами. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з соціо-адаптаційними труднощами. Адаптація та модифікація освітнього середовища в роботі з дітьми з соціо-адаптаційними труднощами.

Змістовий модуль 3. Індивідуальна програма розвитку дитини - основний освітній документ для дітей з особливими освітніми потребами

Тема 3.1. Індивідуальна програма розвитку та команда з її розробки.

Функції та структура індивідуальної програми розвитку та команда з її розробки. Залучення батьків і залучення учнів з особливими освітніми потребами до розробки ІПР. Участь у підготовці до засідань про питання розробки ІПР. Здійснення адаптацій та модифікацій під час планування навчального процесу: аналіз навчальних цілей і завдань, аналіз методів викладання. Адаптація основних компонентів навчально-виховного процесу:

фізичне середовище, навчальний процес, указівки вчителя, навчальні матеріали. Вибір виду адаптації для врахування тих чи інших потреб учнів. Види модифікації.

Тема 3.2. Корекційно-розвиткова робота як вагома складова інклюзивного навчання.

Нормативно правова база щодо організації корекційно-розвиткових занять. Корекційно-розвиткові заняття практичного психолога, вчителя-реабілітолога, вчителя-логопеда та вчителя дефектолога. Напрями робота практичного психолога в інклюзії корекційно-розвиткових занять: розвиток та корекція когнітивної сфери розвитку дитини. Розвиток та корекція емоційно-вольової сфери розвитку дитини. Функції практичного психолога в складі команди супроводу. Напрями робота вчителя-реабілітолога в інклюзії корекційно-розвиткових занять: ЛФК, ритміка, розвиток фізичних якостей дитини (дрібної, загальної моторики, координації, рухової активності, фізичної активності). Функції вчителя реабілітолога в складі команди супроводу. Документація вчителя-реабілітолога. Напрями робота вчителя-логопеда в інклюзії корекційно-розвиткових занять: розвиток мовлення; корекція мовлення; логоритміка. Функції вчителя-логопеда в складі команди супроводу. Документація вчителя-логопеда. Напрями робота вчителя-дефектолога в інклюзії корекційно-розвиткових занять: соціально-побутове орієнтування (СПО); корекція розвитку; заняття з інваріативної частини; розвиток/корекція навчальної діяльності дитини. Організація та проведення корекційно-розвиткових занять для дітей із ООП під час дистанційного навчання.

Змістовий модуль 4. Організація інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека

Тема 4.1. Організація інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти та закладах загальної середньої освіти

Розуміння особливостей безбар'єрного простору людини. Сутність, принципи та структура універсального дизайну навчання - інклюзивного дизайну. Поняття та основні стратегії розбудови інклюзивного освітнього середовища за принципами універсального дизайну навчання та його розумного пристосування, важливості безбар'єрного навчання в контексті українського законодавства. Подолання перешкод. Скаффолдинг та стратегії універсального дизайну у навчанні. Простір медіатеки, ресурсної кімнати та візуальні методи навчання. Переваги організації роботи ресурсної кімнати та медіатеки в закладах загальної середньої освіти. Важливість використання сучасних візуальних методів навчання.

Тема 4.2. Порядок організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти.

Функції, обов'язки, права та документації педагогічних працівників закладів освіти. Дії учасників освітнього процесу. Основні принципи роботи вихователів із дітьми що мають особливі освітні потреби. Поради педагогам, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта в середній та старшій школі. Взаємодія з батьками дітей з ООП. Підсумкове засідання команди супроводу дитини з ООП в закладі освіти. Звітність фахівців команди психолого-педагогічного супроводу на кінець навчального року. Прогресивні технології інклюзивного навчання: асистивні технології; естетотерапевтичні технології; імерсивні технології; технології кооперативного навчання; метод проектів; ігрові технології; інформаційні технології; технологія диференційованого навчання. Спілкування дітей в інклюзивному класі: організація, ігри, заходи з підтримки толерантності. Рекомендації команді супроводу дитини з ООП під час дистанційного навчання. Організація інклюзивного навчання у закладах освіти в умовах воєнного стану. Підтримка дітей із ООП під час літніх канікул та у період війни.

Змістовий модуль 5. Співпраця фахівців міждисциплінарної команди психолого-педагогічного супроводу учасників інклюзивного освітнього процесу

Тема 5.1. Основні завдання, ролі та функції асистента вчителя/вихователя

Основні завдання та роль асистента вчителя. Функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Педагогічна етика асистента вчителя. Компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особисті характеристики. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Роль асистента вчителя в забезпеченні навчальних та інших потреб учнів. Порівняння обов'язків учителя та асистента вчителя. Норми та правила ведення педагогічної документації. Спільна робота вихователя та асистента вихователя. Загальні обов'язки асистента вихователя. Робота музичного керівника та фізичного інструктора з дитиною з ООП

Тема 5.2. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі

Дидактичні умови формування особистості дитини в НУШ. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі: роль партнерства педагогів та асистентів педагога з іншими фахівцями (психолог, логопед, корекційний педагог та ін.). Залучення додаткових фахівців до навчального процесу: переваги та труднощі. Практика спільного викладання як організація навчально-виховного процесу в інклюзивному класі. Особливості та основні моделі впровадження практики спільного викладання: паралельне викладання; викладання в окремих навчальних центрах; допоміжне викладання; викладання в команді. Особливості підготовки до спільного викладання та

правила організації практики спільного викладання. Основні етапи розвитку стосунків між педагогом інклюзивного класу, асистентом учителя та іншими фахівцями. Відображення основних етапів розвитку стосунків в організації фізичного середовища, у здійсненні змін навчальної програми та методів викладання; в управлінні поведінкою класу та оцінюванні навчальних результатів.

Змістовий модуль 6. Напрями роботи практичного психолога в адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами в освітнє середовище

Тема 6.1. Активні форми роботи практичного психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання

Алгоритм діяльності практичного психолога та його функції в інклюзивному освітньому середовищі. Співпраця практичного психолога з іншими учасниками освітнього процесу. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в освітньому середовищі. Формування психологічної готовності вчителів до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Сутність поняття психологічної готовності вчителів початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти. Аналіз наукових підходів до визначення сутності поняття «психологічна готовність». Практичний аспект реалізації роботи команди психолого-педагогічного супроводу дітей із ООП за дистанційної форми навчання. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 6.2. Сутність психолого-педагогічного супроводу сім'ї дитини з особливими освітніми потребами

Роль родини в процесі включення дитини з особливими освітніми потребами в освітнє середовище. Батьки як члени навчальних команд. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. Налагодження стосунків з педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією. Допомога громадських організацій та соціальних служб. Батьки – активні учасники шкільної громади. Сім'я як середовище розвитку дитини.

Методи навчання:

Словесні методи: лекція, бесіди, форуми та групові дискусії, обговорення та пояснення.

Наочні методи: лекція з використанням мультимедійної презентації, відео лекції, таблиці та анімації, спостереження.

Практичні методи: ігрове проектування, ділові та рольові ігри, дослідження конкретних ситуацій (Case method), мозковий штурм, практичні і дослідницькі роботи.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

- **Безпека.** З урахуванням воєнного стану в країні, ми робимо акцент на дотриманні правил поведінки на час небезпеки (ракетні обстріли) та сигналу тривоги. Важливо, перейти в найближче укриття або застосувати «правило 2 стін», аби зберегти своє життя. Якщо під час заняття звучить повітряна тривога, робота припиняється і формат заняття переходить в асинхронний режим. За можливістю повідомити про свій стан. Після закінчення сигналу про небезпеку - повертаємось на заняття, у відповідності до розкладу.

- **Відвідування занять.** Присутність на всіх заняттях (лекції та семінарські заняття), підсумковому модульному контролю є обов'язковим з метою поточного та підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок з усіх тем навчальної дисципліни) за результатами аудиторних занять, самостійної та індивідуальної роботи (окрім випадків з поважної причини).

- **Дедлайн та відпрацювання пропусків.** Відпрацювання пропущених занять з поважної причини відбувається у будь-який час, зручний для викладача, у т. ч. згідно з графіком індивідуальних консультацій. Здобувачам, які пропустили заняття з вагомих причин, може бути надана можливість доопрацювати пропущений матеріал через додаткові консультації, домашні завдання або інші методи, визначені викладачем. Дедлайн встановлюється викладачем та повідомляється здобувачам вищої освіти заздалегідь до їх виконання. Студенти несуть відповідальність за своєчасне відправлення завдань та проєктів.

- **Академічна доброчесність та етика навчання.** Здобувачі вищої освіти повинні підтримувати високі стандарти академічної доброчесності. Це включає в себе заборону плагіату будь-якої форми, включаючи копіювання тексту, ідей або матеріалів інших авторів без належного посилання. Порушення академічної доброчесності може мати серйозні наслідки, включаючи зниження балів, відмову у прийнятті завданнях, чи навіть виключення з курсу або навчального закладу, в залежності від порушення важкості.

Здобувачам слід володіти повагою до інших членів навчального процесу. Недостойна поведінка, включаючи образи, дискримінацію та насильство, не припустимі!

- **Активна взаємодія.** Основною платформою для нашої співпраці є MOODLE <https://edu.bdpu.org//>. Для більш комфортної взаємодії в межах дисципліни створено Telegram-групу. В якій Ви можете активно брати участь в

обговореннях та діалогах, робити запити, коментувати інформацію задля збагачення навчального процесу. Ділитися своїми враженнями та емоціями!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Наявність технічного обладнання (комп'ютер, ноутбук, інтернет-з'єднання та інші пристрої), опорні конспекти лекцій (презентації); ілюстративні (відео) матеріали, робота на платформах та вебсервісах (Zoom, Moodle, ChatGPT, Learningapps, Canva, Jamboard, Miro).

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль може проводитися у формі фіксованих виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань (з науковими повідомленнями, рефератами), письмового експрес-контролю, перевірки конспектів занять, розв'язання та моделювання професійно зорієнтованих ситуацій, підготовки творчих проєктів, а також у формі тестування. Нарахування рейтингових балів за формами поточного контролю здійснюється за такими *критеріями оцінювання* як: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом, вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок з практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів

2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів
3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 2 бали
3.2	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 3 бали

Форми і зміст поточного контролю з кожного змістового модуля визначаються в навчально-методичному забезпеченні.

Мінімальний прохідний бал допущення до екзамену 25.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

Максимальна кількість балів, що нараховується за екзамен 50 балів.

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних

	завданнях припущені несуттєві помилки.
--	--

При цьому можливі два варіанта складання екзамену:

1) в усній формі за білетами у кількості 30 варіантів. Кожний білет включає по три питання: перше та друге – передбачають перевірку засвоєних теоретичних положень зі спеціальної педагогіки з історією, висвітлення яких вимагає від здобувачів вищої освіти глибоких, міцних і усвідомлених знань; третє питання має практичну спрямованість і є перевіркою сформованості навичок здійснення корекційно-педагогічного впливу на осіб з особливими потребами; слугує показником професійних умінь доцільного використання навчально-методичного матеріалу;

2) в письмовій формі: 40 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал, та одне питання, що має практичну спрямованість й оцінюється у 10 балів.

Загальна оцінка за вивчений курс обчислюється наступним чином:

- підраховується кількість балів, набраних за поточний контроль за всіма заліковими кредитами;
- середній арифметичний бал за поточний контроль визначається як відношення суми набраних балів до загальної кількості кредитів;
- до середнього арифметичного балу за поточний контроль додаються бали за виконання ІНДЗ та бали за екзамен.

Максимальна кількість балів за вивчений курс становить 100.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка шкалою ЄКТС для всіх видів підсумкового контролю
90-100	A
78-89	B
65-77	C
50-64	D
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Узагальнені результати оцінювання:

90 – 100 балів «А» – здобувач вищої освіти виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументувати відповіді, самостійно розкривати власні обдарування і нахили;

78 – 89 балів «В» – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

65 – 77 балів «С» – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

58 – 64 бали «D» – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

50 – 57 бали «E» – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

35 – 49 балів «FX» – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);

1 – 34 бали «F» – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів і потребує повторного вивчення курсу навчальної дисципліни.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основна

1. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.

2. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с.

3. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електрон. ресурс] / авт. кол. : С. І. Васильковська, Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко та ін.; за ред.. А. Г. Обухівської. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 66 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.
4. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник / Марія Швед. – Львів: Український католицький університет, 2015. – 360 с.

Додаткова

1. Декларація принципів толерантності [Електронний ре-сурс] : документ від 16.11.1995р. // Верховна Рада України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
2. Інклюзивна освіта: рівні права – рівні можливості / за ред. Г. О. Лопатіної; О. І. Гуренко, Н. М. Захарова, Л. І. Казанцева та ін. – Бердянськ : БДПУ, 2017. – 146 с
3. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електрон-ний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.
4. Линдіна Є.Ю., Старинська О.В., Ревуцька О.В., Лисенко Л.М. Світові практики та ресурси в галузі інклюзивної освіти // *Proceedings of the International Conference «RECENT ADVANCES IN SCIENCE» (MAY 3-4, 2023, PRAGUE, CZECH REPUBLIC)*. LIU. 2023. Pp. 20-28.
5. Навчання освітніх менеджерів регіону в контексті інклюзивної освіти і гетерогенного середовища: результати роботи майстерень / О. Гуренко, В. Загороднова, Н. Захарова, О. Ревуцька, О. Сербова // *Корекційна педагогіка*. 2015. – № 1. – С.38-42.
6. Науково-методичний супровід інклюзивного навчання в школі / Олена Ревуцька // *Освіта і суспільство. Міжнародний збірник наукових праць* // Заг. ред.. Тетяни П. Несторенко та Ренати Бернатової. – Бердянськ : – Бердянський державний педагогічний університет, 2016; ISBN 978-617-7291-80-9 (електронне видання). – С. 185-193.
7. Підготовка конкурентоспроможного фахівця до навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання / Олена Ревуцька // *Збірник тез Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії» 27-28 жовтня 2016 р.* / Редкол. : В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Н. І. Лазаренко, З. П. Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 280-283.
8. Ревуцька О.В. Підготовка конкурентоспроможного фахівця до реалізації інклюзивної освіти. Стратегії підготовки фахівців у вищих навчальних закладах

до роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі : монографія / Г. О. Лопатіної; Н. Г. Пахомова, О. О. Ліннік, О. В. Ревуцька та ін.; Видавець Ткачук О. В., 2016. С. 84-129.

9. Ревуцька О. Підготовка педагогів до реалізації інклюзивної освіти / О. В. Ревуцька // «Педагогічні та психологічні науки: актуальні питання» : Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції : (м. Харків, Україна, 16-17 травня 2014 року). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2014. – С. 38-41.

10. Ревуцька О.В., Старинська О.В., Малуєва Т.В., Пузина А.О. (2023). Світові та європейські практики роботи асистента вчителя в інклюзивному освітньому просторі // Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference : Methodological and attitudinal principles of classical science. Stockholm, Sweden, 13–14 March. Pp. 27-32.

11. Старинська О.В., Ревуцька О.В., Линдіна Є.Ю., Заводько В.В. Європейський досвід підготовки фахівців для роботи в умовах інклюзії. *Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні та культурні Європейські Студії: соціальні інновації для України»* м. Київ, 26 квітня 2023 року стор. 175-181.

12. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укл. Т. Скрипник. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 56 с.

13. Чайковський М. Є. Соціально-педагогічна робота з молоддю з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі : [монографія] / М. Є. Чайковський. – К. : Університет «Україна», 2015. – 436 с.

14. Revutska Olena, Lyndina Yevheniia EXPERIENCE, POTENTIAL AND PROSPECTS ON ISSUES OF IMPLEMENTATION OF THE INCLUSIVE EDUCATION INTO THE EDUCATIONAL CONTENT OF BSPU // Project approach in the didactic process of universities - international dimension : in 4 parts. Part 1. – Lodz : PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna, 2020. – Pp. 100-107.

Інтернет-ресурси

Конвенція ООН про права дитини

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

Конвенція ООН про права дитини в гарному оформленні

https://www.unicef.org/ukraine/ukr/convention_small_final.pdf

«Сімейний кодекс України»

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

«Цивільний кодекс України»

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Закони України:

«Про охорону дитинства»

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

«Про місцеве самоврядування в Україні»
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

«Про місцеві державні адміністрації»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

«Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>

«Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>

«Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>

«Про державну допомогу сім'ям з дітьми»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>

«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

«Про соціальні послуги»
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

Постанови Кабінету Міністрів України

«Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати»
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1614-12>

<https://naurok.com.ua/praktichniy-posibnik-zabezpechennya-psiologichnogo-suprovodu-inklyuzivnogo-navchannya-v-zagalnoosvitnomu-navchalnomu-zakladi-37868.html>

<https://naurok.com.ua/psiologichniy-suprovid-inklyuzivno-osviti-235836.html>

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0529736-12#Text>

<http://merfavoks.pp.ua/2018/12/11/%D1%84%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%D1%86%D1%8F%D0%BC-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%>